

VIHREIDEN JA MYÖN VALTUUSTOALOITE TERVEYDEN EDISTÄMISESTÄ

1603/01/012/2006

KH § 41

Vihreiden ja Myön valtuustoryhmien aloite 5.10.2006:

"Lappeenrannan vihreät esittävät, että Lappeenrannan kaupunki liittää suurempiin päätöksiinsä arvioinnin päätöksen terveysvaikutuksista sekä panostaa erityisesti erimuotoisiin terveyttä edistäviin toimiin. Terveiden elintapojen olisi oltava kaikille mahdollisia riippumatta tulotasosta, asuinpaikkakunnasta, koulutustaustasta, iästä tai sukupuolesta. Tämä edellyttää, että terveyden edistäminen huomioidaan laajasti eri sektorien ja hallinnonalojen päätöksenteossa.

Jo nyt ihmisten liikunnan puute, epäterveellinen ruokavalio sekä stressaava työ aiheuttavat suuria ongelmia sekä ihmisten pahoinvointina, että suurenevia kustannuksia sosiaali- ja terveyspuolella. Tulevaisuudessa lisää kustannuksia aiheuttavat paitsi lisääntyvät vanhuksien määrä myös nuoremmat erilaisiin elintasosairauksiin sairastuvat ihmiset. Tämä aikapommi on lähdeittävä ehkäisemään jo nyt.

Terveyden edistäminen tulee ottaa kaupungin yhdeksi päätavoitteista. Kaupunkilaisten terveyttä edistävät henkilötasolla asukkaat itse, mutta kaupungilla on kaikki mahdollisuudet kannustaa heitä tähän. Terveyden edistäminen ei tapahdu niinkään sosiaali- ja terveyssekarotilla, vaan laaja-alaisesti muiden toimialojen puolella. Nykyisestä jaosta johtuen päätösten terveysvaikutukset jäävät kuitenkin muilla toimialoilla jopa täysin havaitsematta.

- Tekninen toimi voi vaikuttaa ihmisten terveyden ylläpitoon mm. panostamalla kevyen liikenteen väyliin sekä suunnittelemalla alueet niin, että ihmisiä kannustetaan kaikin tavoin arki- ja terveysliikuntaan sijoittamalla palvelut ja työpaikat tarpeeksi lähelle asuinalueita. Yhdyskuntasuunnittelussa ja liikennesuunnittelussa on siis suosittava ratkaisuja, jotka edistävät liikkumista.

- Vapaa-aikapuoleen täytyy sijoittaa rahaa niin, että kaikilla, myös vähäosaisilla on mahdollisuus harrastaa liikuntaa haluamassaan muodossa: urheilukenttiä täytyy olla riittävästi, urheiluseuroja täytyy tukea riittävästi ja yksilöliikuntapaikkoja kuten lenkkipolkuja ja nuorison tarvitsemia skeittipaikkoja täytyy tehdä asuinalueiden välittömään läheisyyteen.

- Kulttuuritoimen puolella kaikkien saatavilla olevaan kulttuuritarjontaa täytyy myös olla riittävästi, esimerkiksi kirjastot, taidetoiminta ja teatteri ovat tärkeitä asukkaiden henkiselle hyvinvoinnille ja viihtyvyydelle.

- Koulutoimessa voidaan tehdä erityisiä painotuksia lasten valmistamiseen paitsi liikunnan tärkeydestä, myös ruokavaliosta. Kouluissa on mahdollisuus kannustaa lapsia erimerkiksi välituntiliikuntaan parantamalla koulujen pihojen liikuntamahdollisuuksia. Koulujen limsa- ja makeisautomaatteja täytyy muuttaa terveellisempään suuntaan ja tarjota oppilaskunnille mahdollisuus ansaita tuloja esimerkiksi välipalatarjoilulla. Lähikoulut toimivat jo itsessään terveyttä edistävinä, kun koulumatkat tehdään kävellen tai pyörällä.

Terveyttä edistämällä kaupunkilaiset voivat hyvin, ja sosiaali- ja terveystoimen menot saadaan pienenemään toimien ennaltaehkäisevän luonteen myötä."

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto 24.10.2006:

"STLTK § 146

Lappeenrannan vihreät ovat tehneet valtuustoaloitteen terveyden edistämisestä ja Kaupunginkanslia pyytää siitä sosiaali- ja terveyslautakunnan lausuntoa. Aloitteessa korostetaan terveyden edistämisen laaja-alaisuutta. Yksilön oman vastuun ja henkilökohtaisten valintojen lisäksi yhteiskunnallisella päätöksenteolla voidaan vaikuttaa kaupunkilaisten hyvinvointiin ja edistää fyysistä ja psyykkistä terveyttä.

Kansanterveystoimen mukaan kunnan keskeinen tehtävä on väestön terveydentilan ylläpitäminen ja edistäminen. Myös muissa sosiaali- ja terveystoimeissa säätelevissä erityislaissa korostetaan ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä. Terveyden edistäminen ei ole kuitenkaan sosiaali- ja terveystoimen yksinoikeus. Ihmisten hyvinvointiin vaikutetaan itse asiassa lähes kaikella yhteiskunnallisella päätöksenteolla. Kulloinkin voimassa oleva lainsäädäntö vaikuttaa tähän, yhtenä esimerkkinä alkoholiverotuksen vaikutus alkoholin kulutukseen ja päihdehaittoihin. Työelämässä tapahtuvat muutokset heijastuvat ihmisten henkiseen ja fyysiseen terveyteen. Ruokailutottumuksiin vaikuttavat ruuan hinta, asenteet, joukkoruokailun tarjonta jne. Liikunta vaikuttaa monipuolisesti terveyteen - säännöllinen liikunta alentaa mm. sydän- ja verisuonisairauksien riskitekijöitä, mutta on myös itsenäinen riskitekijöistä riippumaton terveyttä edistävä tekijä. Vastaavasti liikkumattomuus on itsenäinen riskitekijä. Liikkumismahdollisuuksia kehittämällä edistetään liikunnan harrastusta. Liikenneväyliä suunniteltaessa ja tiestön ja katujen kunnossapidolla voidaan vaikuttaa tapaturmariskia vähentävästi. Kotona, kouluissa ja työpaikoilla voidaan vaikuttaa ihmisten asenteisiin välittämällä tietoa ja edistämällä terveellisiä valintoja. Monipuoliset vapaa-ajanviettomahdollisuudet tarjoavat stressinhoitokeinoja ja vaikuttavat sairastumisriskiinkin.

Etelä-Karjalan hyvinvointistrategiassa 2010 (Etelä-Karjalan liitto ja Socom 2006) terveyden ja sairaanhoidon kehittämisalueelle asetettiin koko maakunnalle kolme strategista päämäärää, joista

kaksi liittyy terveyden edistämiseen. 1) asukkaat tiedostavat vastuunsa terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä ja toimivat sen mukaisesti. 2) Terveyttä ja hyvinvointia edistetään kunnan kaikessa päätöksenteossa ja toiminnassa.

Aloitteen tekijät ovat kiinnittäneet huomiota erittäin tärkeään asiaan. Terveyden edistäminen on koko kaupungin, kaikkien toimialojen ja kaikkien kaupunkilaisten yhteinen asia. Terveyden edistäminen tulee olla yksi näkökulma kaikessa päätöksenteossa.(PK)

Taj Sosiaali- ja terveyslautakunta antaa em. selvityksen lausuntonaan Lappeenrannan vihreiden valtuustoaloitteeseen.

Stltk Hyväksyi toimialajohtajan ehdotuksen."

Kasvatus- ja opetuslautakunnan lausunto 14.11.2006:

"KOLA § 115

Liite: aloite

Lappeenrannan vihreät esittävät, että Lappeenrannan kaupunki liittyy suurempiin päätöksiinsä arvioinnin päätöksen terveysvaikutuksista sekä panostaa erityisesti erimuotoisiin terveyttä edistäviin toimiin. Aloitteen mukaan terveyden edistäminen ei tapahdu niinkään sosiaali- ja terveyssektorilla, vaan laaja-alaisesti muiden toimialojen puolella.

Aloitteessa todetaan, että koulutoimessa voidaan tehdä erityisiä panostuksia lasten valistamiseen paitsi liikunnan tärkeydestä myös ruokavaliosta. Kouluissa on mahdollisuus kannustaa lapsia esimerkiksi välituntiliikuntaan parantamalla koulujen pihojen liikuntamahdollisuuksia. Koulujen limsa- ja makeisautomaatteja täytyy muuttaa terveellisempään suuntaan ja tarjota oppilaskunnille mahdollisuus ansaita tuloja esimerkiksi välipalatarjoilulla. Lähikoulut toimivat jo itsessään terveyttä edistävinä, kun koulumatkat tehdään kävellen tai pyöräillen.

Lasten ja nuorten terveyden edistäminen on keskeistä kasvatus- ja opetustoimen toimialalla. Terveyden edistämisen tavoite on kattavasti niin varhaiskasvatussuunnitelmien kuin opetussuunnitelmienkin sisällä. Perusopetuksen 7 - 9 vuosiluokilla ja lukiokoulutuksessa terveystieteiden opetus on tullut omaksi oppiaineeksi. Muilla vuosiluokilla terveystieteiden sisältö kulkee läpäisyperiaatteella muissa oppiaineissa. Perusopetuksen aihekokonaisuus "Ihmisenä kasvamisen" ja lukiokoulutuksessa aihekokonaisuus "Hyvinvointi ja turvallisuus" omalta osaltaan antavat oppilaille ja opiskelijoille terveyden edistämiseksi elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Viime vuosina opettajille on järjestetty terveystieteiden täydennyskoulutusta uusien opetussuunnitelmien toteuttamiseksi.

Myös kasvatus- ja opetustoimen tavoitteena on, että päiväkotien ja

koulujen pihat olisivat virikkeellisiä ja liikuntaan kannustavia. Investointimäärärahojen niukkuus estää toteuttamasta tätä tavoitetta, sillä etusijalle joudumme kuitenkin asettamaan sisätilojen terveellisyys ja turvallisuuden. Toivomme, että liikuntapoliittisen ohjelman valmistelun yhteydessä voitaisiin tehdä toteutettavissa oleva suunnitelma koulupihojen rakentamiseksi lähiliikuntapaikoiksi ja muuten lasten omaehtoista liikuntaa edistäviksi ympäristöiksi.

Päiväkoti- ja kouluruoan terveellisyys ja ravitsemuksellinen täysipainoisuus on Ruokapalvelujen kanssa tehdyn sopimuksen keskeinen ehto. Tänä vuonna ruokalistaan tehtiin muutoksia, joilla elintarviketeollisuuden kappaletavaratuotteita korvattiin itse valmistetulla ruoalla, jolloin suola ja rasvapitoisuudet ovat keskimäärin matalampia kuin elintarviketeollisuuden tuotteissa. Tämä toimenpide ei kuitenkaan täysin tyydyttänyt kaikkia käyttäjiä ja käyttäjien huoltajia.

Koulujen tiloissa olevat virvoitusjuoma-automaatit ovat lähinnä liikuntasalien iltakäyttäjiä varten. Automaattien juomatarjontaa on pyritty muuttamaan kevyempään ja vähäsokerisempaan suuntaan. Koulujen oppilaskunnat eivät ole olleet halukkaita ottamaan välipalatarjontaa hoitaakseen, sillä toimintaan sisältyy paljon kustannusriskejä.

Lappeenrannan kaupungissa on laadittu lasten ja nuorten hyvinvointi selonteko III. Tässä selonteossa on kirjattu terveyden edistämiseen tähtäviä tavoitteita ja toimenpiteitä, jotka ovat toimialojen välisellä yhteistyöllä saavutettavissa määrärahojen niin salliessa. Nuorten terveyskäyttäytymistä seurataan sosiaali- ja terveystoimen kahden vuoden välein tilaamalla kouluterveydentutkimuksella. Kouluterveydenhuollon suositusten toteuttaminen lienee myös oppilashuollon tavoitteena, mutta määrärahojen niukkuus asettanevat tähän esteitä.

Terveyden edistäminen on kasvatus- ja opetustoimen keskeinen tavoite. Tämän tavoitteen toteuttamiseen tarvitaan päivähoito- ja kouluhenkilökunnan lisäksi muiden aikuisten tukea. Me aikuiset voimme parhaiten tukea tätä tavoitetta omalla käyttäytymisellämme ja esimerkillämme.

Kotj Kasvatus- ja opetuslautakunta esittää edellä olevan lausuntonaan Lappeenrannan vihreiden terveyden edistämistä koskevaan aloitteeseen.

Kola Hyväksyttiin."

Vapaa-aikalautakunnan lausunto 20.11.2006:

"VAPLA § 102

Liikuntatoimen esitys lausunnoksi valtuustoaloitteeseen:

Valtuustoaloitteeseen sisältyy useita sellaisia kokonaisuuksia ja linjanvetoja, jotka tulevat esille ja huomioitavaksi kun valmistellaan sosiaalidemokraattisen ryhmän valtuustoaloitetta Lappeenrannan kaupungin liikuntapoliittisen ohjelman laatimiseksi. Tämä liikuntapoliittinen ohjelma valmistuu vuoden 2007 aikana ja se tulee kaupunginvaltuuston käsittelyyn ensi vuonna.

Lappeenrannan kaupunki on panostanut kaupungin liikuntapaikkojen peruskorjauksiin ja uusien liikuntapaikkojen rakentamiseen. Vuosien 1995 - 2006 välisenä aikana liikuntapaikkarakentamishankkeisiin on käytetty kaupungin omaa rahaa noin 16 milj euroa ja valtionavustuksia näihin eri hankkeisiin on saatu yhteensä noin 2 milj euroa.

Kaupunki on panostanut ulkoliikuntapaikkaverkoston rakentamiseen ja kehittämiseen. Kiekkokaukaloita, luistelualueita, pallokenttiä ja hiihtolatuja on koko kaupungin alueella. Lappeenrannassa on muutama vuosi sitten julkaistun tutkimuksen mukaan liikuntapaikkoja asukasluvuun suhteutettuna Suomessa toiseksi eniten. Lähivuosien tavoitteena liikuntatoimella on mm. koulujen pihojen kehittäminen liikunnallisempaan suuntaan, rakentamalla niistä kaupunginosa-alueille lisää lähiliikuntapaikkoja. Hiihtolatureittien korjauksiin ja teiden alituksiin ulkoilureittejä varten on panostettu ja latukonekalusto on lähes kokonaisuudessaan uusittu muutama vuosi sitten. Edelleen kaupungilla eräitä muita kaupunkilaisille tarkoitettuja liikuntapaikkahankkeita on vireillä lähivuosille.

Kaupunki huolehtii liikuntapaikkojen hoidosta ja ja kunnossapidosta ja liikuntapaikkojen peruskorjauksista resurssiensa mukaan. Päätös liikunnan aloittamisesta on jokaisen kaupunkilaisen "omissa käsissä". Lappeenrannassa mahdollisuuksia liikkumiseen rakennetuilla liikuntapaikoilla ja luonnossa on runsaasti, tiedottaminen liikuntapaikoista ja liikuntamahdollisuuksista yksi tärkeä kaupungin tehtävä.

Liikuntapaikkaverkoston hoitoon ja kunnossapitoon tarvittaisiin lisäresursseja liikuntatoimen käyttötalousarvioon. Hoitohenkilöstön määrä suhteessa laajaan liikuntapaikkaverkoston on niukka ja sille puolelle liikuntatoimi tarvitsee lisäresursseja. (IO)

Ltj Lautakunta päättää antaa valtuustoaloitteeseen liikuntatoimen valmistelemien lausunnon. Tässä valtuustoaloitteessa esille nostetut asiat otetaan huomioon Lappeenrannan kaupungin liikuntapoliittisen ohjelman valmistelussa.

Vapla Hyväksyttiin."

Teknisen johtajan Ensio Koikkalaisen lausunto 8.12.2006:

"Lappeenrannan vihreät ovat tehneet 25.9.2006 valtuustoaloitteen, jossa esittävät, että Lappeenrannan kaupunki liittyy suurempiin pää-

töksiinsä arvioinnin päätöksen terveysvaikutuksista sekä panostaa erityisesti erimuotoisiin terveyttä edistäviin toimiin. Eri sektorien ja hallinnonalojen päätöksenteossa tulee huomioida terveyden edistäminen.

Lappeenrannan kaupungissa on aloitettu liikuntapoliittisen ohjelman laatiminen. Ohjelmassa huomioidaan terveyttä edistävä näkökulma niin, että arkiliikunta saadaan osaksi peruspalveluita ja osaksi kaupunkisuunnittelua. Esimerkiksi kevyen liikenteen väylaverkon parantaminen otetaan huomioon jo kaavoitus- ja liikennesuunnitteluvaiheessa. Liikuntapoliittisen ohjelman työryhmässä on mukana myös teknisen toimen edustaja, joka valmistelelee asiaa omalla toimialallaan ja käyttää toimialansa asiantuntijoita apunaan.

Kaavasuunnitteluprosessiin kuuluu asema- ja yleiskaavoitustasolla vaikutusten arviointi ja osallisten kuuleminen. Kaavoituksella edistetään terveellisen, turvallisen, viihtyisän, virikkeellisen ja esteettömän elinympäristön luomista eri väestöryhmille. Näitä tavoitteita sekä palvelujen ja työpaikkojen sijoittumista tarkastellaan seuraavaksi Lappeenrannan Keskustaajaman alueella Keskustaajaman yleiskaavan tarkistuksen tai maankäytön rakennemallin teon yhteydessä lähivuosina."

Kulttuurilautakunnan lausunto 13.12.2006:

"KULA § 78

Lappeenrannan vihreiden 25. syyskuuta 2006 tekemä aloite:
Valtuustoaloite terveyden edistämisestä.

Aloite terveyden edistämisen ottamisesta yhdeksi kaupungin päätavoitteista on kannatettava. Nykytietämyksen mukaan ihmisen terveys muodostuu niin fyysisistä kuin myös henkisistä tekijöistä. Hyvä, onnellinen ja vireä elämä sekä yhteisössä kasvava sosiaalinen pääoma tuottaa terveyttä.

Robert Putnamin määritelmän mukaan sosiaalinen pääoma muodostuu yhteisöllisistä suhteista. Putnam näkee sosiaalisen pääoman julkisena hyödykkeenä. Sen vuoksi sosiaalinen pääoma on saatavissa aikaan vain muiden kollektiivisten hankkeiden oheistuotteena, mm. osallistumalla yhdistykseen. Yhdistykset on nimellisesti nähty sosiaalisen pääoman ruumiillistumina.

Lääketieteen dosentti Markku T. Hyypän tutkimuksiin perustuvan näkemyksen mukaan korkean sosiaalisen pääoman yhteisöissä ihmiset elävät huomattavasti terveempinä kuin matalan sosiaalisen pääoman yhteisöissä. Ihmisen itsensä kokemana oma terveydentila on terveyden kannalta paljon tärkeämpi tekijä kuin lääkärin diagnoosi. Merkittäväksi tekijäksi ihmisen terveyden kannalta Hyypä näkee yhteisössä vallitsevan sosiaalisen pääoman määrän. Hyypä korostaa sitä, että sosiaalinen pääoma ei ole yksilöllinen ominaisuus. Sosiaalista pääomaa voi esiintyä vain yhteisössä.

Ihmisen terveys kumuloituu sosiaalista pääomaa ylläpitävissä ja edistävissä yhteisöissä ja järjestöissä. Käytettävissään olleen laajan väestöllisen tilastomateriaalin pohjalta, Markku T. Hyyppä on todennut, että erityisesti kuorolaulu pidentää ihmisen ikää ja pitää hänet terveempänä kuin sellaisen ihmisen joka ei harrasta ja jolla ei ole ihmissuhteita.

Lappeenrannan kulttuuritoimen tehtävänä on vastata sekä ammattimaisesta taide- ja kulttuuritoiminnasta sekä laajasta kulttuurin ja taiteen harrastustoiminnasta. Vireä ja eläväinen Lappeenranta ja sen asukkaat tarvitsevat monipuolisia kulttuuripalveluja. Lappeenrannan kaupungin tulee jatkossa tukea kulttuuri-, taide- ja perinnetoiminnan harrastamista ja harjoittamista nykyistä enemmän. Kulttuurilautakunta on jo vuosia esittänyt kansalaisten kulttuuriharrastustoimintaa tukevien ja edistävien kohdeavustusmäärärahojen nostamista muiden vertailukaupunkiemme tasolle. Avustusmäärärahat olivat Lappeenrannassa vielä 1980-luvun lopulla n. 200 000 euroa. Vuonna 2006 määräraha on ollut enää vain 50.000 euroa. Samassa suhteessa on kaupungistamme kadonnut monimuotoista ohjattua harrastustoimintaa orkestereissa, kuoroissa ja muissa eri-ikäisten harrasteryhmissä. Kulttuurilautakunnan tulee jatkossa esittää entistä ponnekkammin asukkaittemme terveyttä edistävien kulttuuriavustusmäärärahojen lisäämistä kaupungin talousarviossa. Vuoteen 2009 mennessä on tavoitteena saavuttaa avustusmäärärahoissa taso joka on 3,5 euroa/asukas. Tavoitteen saavuttamisen jälkeen määrärahan vaikutusta tulee jatkossa verrata asukkaiden terveydentilasta saataviin raportteihin.

Nykyistä monipuolisempi ja entistä määrätietoisemmin tuettu kulttuuri- ja taide-elämä vahvistaa kunnassa asukkaiden yhteisöllisyyttä ja sosiaalista pääomaa, lisää alueen kiinnostavuutta ja vetovoimaisuutta ja tukee kunnan elinkeinoelämän kehittymistä.
(JK)

LIITE 10: Lpr:n Vihreiden valtuustoaloite 25.9.2006

KULSI Esitän yllä olevan lausunnon antamista Lappeenrannan vihreät ry:n terveyden edistämistä koskevaan valtuustoaloitteeseen.

KUKEJ Lautakunta hyväksyy valmistelijan ehdotuksen.

KULA

Esittelijä teki esitykseensä seuraavan lisäyksen:
Lisäksi kulttuurilautakunta ehdottaa, että taidelaitosten ja kirjaston määrärahat pyritään pitämään valtakunnallisella tasolla. Kehitystä seurataan kunkin laitoksen kohdalla vertaamalla muiden vastaavan kokoisten kaupunkien laitoksiin.

Lautakunta hyväksyi esittelijän esityksen."
(AK)

Kj Kaupunginhallitus merkitsee valtuustoaloitteen ja siihen annetut lausunnot tiedoksi. Kaupunginhallitus toteaa, että terveyden edistämisen näkökulma huomioidaan jo nyt laajalti kaupungin toimialoilla, ja se tullaan huomioimaan myös kaupungin liikuntapoliittisen ohjelman valmistelussa.

Asia saatetaan tiedoksi kaupunginvaltuustolle.

Kh Hyväksyttiin.